ПРОЕКТ!

ПРОГРАМА

ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ДВЕ МОГИЛИ 2025-2028 г.

ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ – ДВЕ МОГИЛИ
№.....

СЪДЪРЖАНИЕ:

ВЪВЕДЕНИЕ……..стр. 3
Устойчиво развитие
Опазване на природните ресурси
Принцип на превенцията и предпазливостта
Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики
Субсидиарност на политиките
Замърсителят плаща за причинените вреди
Прилагане на чисти технологии
Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда
Потребителят плаща
Споделена отговорност
Достъп до информация за околната среда
Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА……..…...стр. 6
Географска характеристика и местоположение
Атмосферен въздух
Води и почви
Шум
Лечебни растения
Релеф
Климат и климатични промени
Повърхностни води
Зелена система и инфраструктура
Биоразнообразие
Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения
Сметосъбиране и третиране на отпадъците

SWOT АНАЛИЗ .....стр. 14
Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ…….……стр. 16
Генерална стратегическа цел
Специфични стратегически цели и приоритети

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ……стр. 19

ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА……..стр. 24

МОНИТОРИНГ, КОНТРОЛ И ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА……...стр. 24

Приложение:

Раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Две могили 2021-2028 г. …….стр. 26

ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за опазване на околната среда (ПООС) очертава целите и действията, насочени към опазване, възстановяване и възпроизводство на естествената околна среда, поддържане на разнообразието на живата природа, разумното използване на природните богатства и ресурси в контекста на устойчивото развитие на община Две могили.

Програмата се основава на концепцията, че предотвратяването на отрицателните изменения на екосистемите и нарушаването на техните функции в следствие на антропогенни въздействия е ключов фактор за постигане на глобалната цел на политиката по устойчиво развитие – подобряване на качеството на живот и благосъстоянието. В този смисъл ПООС цели не само по-устойчива околна среда, но и по-добро качество на живот на населението. Друг значим аспект за формиране на общинската екологична политика е оценката на очакваните климатични промени и влиянието им върху територията на община Две могили. Те са свързани най-вече с промяната в режима на температурите и валежите, загубата на биологично разнообразие, щетите върху селското и горското стопанство от засушавания, пожари и др., нарастването на честотата и интензитета на екстремните климатични условия, както и защитата на населението от природни бедствия и катастрофични събития.

Общинската Програма е разработена на основание чл. 79, ал. 1 и ал. 2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общинския съвет. Тя е необходима, за устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията, запазване на доброто състояние на околната среда и формиране на адекватна политика на общинска администрация Две могили за ефективно и целесъобразно използване на ресурсите. Програмата обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на Общините в съответствие с нормативните документи по опазване на околната среда.

Основните задачи, които се поставят с Програмата, са свързани с актуалните проблеми по опазване на околната среда, бъдещите инициативи за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности и др. В Програмата се поставят и задачи за интегриране на икономическите и социалните цели с тези по опазването на околната среда при планиране на общинските дейности и създаването на оптимална екологична обстановка с траен ефект за обществото.

Целите на програмата се свеждат до следното:

- Акцентиране върху най-важните екологични проблеми на общината;
- Сравняване и привеждане в унисон с националните и европейски приоритети;
- Обвързване на бъдещите проекти на общинска администрация и дейностите в програмата с националните, световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;
- Създаване на организация за насочване на силите на общинските и държавни органи, частния и държавен бизнес, граждански сдружения, научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана приоритетни мерки или за предотвратяване на нови замърсявания;

- Откриване на източници за финансиране (национални и международни програми, европейски фондове и др.).

Програмата се основава на следните **основни принципи**:

Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение, без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди". То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда, като се предотвратяват бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие. Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им.

Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта, представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- да причинява минимални изменения на околната среда;
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве;
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали;
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите;
- да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване.

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни не следва да бъде възприемана като основание за не предприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда, в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в тези на национално, регионално и местно равнище.

Субсидиарност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи, за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии" и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники" в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики" в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да й бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

В тази връзка, ПООС на община Две могили съдържат раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват разпоредбите на специалните закони по околна среда. Поставен е акцент върху използването в максимална степен на наличните и потенциални благоприятни възможности, оползотворяването на природните ресурси, чрез неутрализиране на заплахите, които средата поставя:

- преустановяване замърсяването на водите и почвите - изграждане на канализационни системи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води;
- подобряване състоянието на екосистемите и биологичното разнообразие;
- развиване на екологосъобразно земеделие и отстраняване на факторите, водещи до деградация на почвите и влошаване на агротехническите им показатели;
- разширяване и усъвършенстване на системата за управление на отпадъците;
- намаляване замърсяването на атмосферния въздух и ограничаване на шумовите емисии.

Програмата за опазване на околната среда на община Две могили 2025-2028 г. е документ с отворен статут, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на Община Две могили, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА

Географска характеристика и местоположение

Община Две могили е разположена в източната част на Дунавската хълмиста равнина върху площ от 345 кв.км. Заема 13,1 % от територията на Русенска област и 0,3% от тази на цялата страна. Територията й се състои от землищните граници на 12 населени места: селата Баниска, Батишница, Бъзовец, Каран Върбовка, Кацелово, Могилино, Острица, Помен, Пепелина, Широково и Чилнов. Неин административен център е град Две могили. Той се намира на 32 км на юг от град Русе. Разположен е от двете страни на ж.п. линията Русе - Горна Оряховица. Община Две могили граничи с общините Иваново, Борово, Опака, Попово и Бяла.

Община Две могили заема територията на обширно заравнено льосово плато, характеризиращо се предимно с равнинен релеф, на места прорязан от дълбоки къси долове. Геоложкият строеж е изграден от два вида строителни почви – аптски варовици и комплекс от льосовидни отложения. Намира се в земетръсен район. Горният почвен слой, който е обработваема почва, е предимно чернозем. Под влияние на ерозивните процеси са разпространени тъмносиви и сиви горски почви, а по поречията на реките има алувиално-ливадни почви.

Община Две могили попада в областта на умереноконтинентален климат и според климатичното райониране в България тук има най-добре изразена континенталност на климата: горещо лято, студена зима, големи годишни амплитуди на температурата, подчертан летен максимум на валежите. Средната годишна температура е +12°C. Всеобщото настъпило затопляне на климата дава своето отражение и в община Две могили. Преобладаващите ветрове с почти еднакъв дял са североизточните и югозападните.

Цялата територия на общината е дълбоко дренирана. Водата под повърхността на терена е на дълбочина 25 м. Това са води в малки количества с временен характер. Подземни води няма. Градът е водоснабден през 1952 г., с което се решава проблема с водата.

Преобладаваща растителност на територията на общината са широколистни дървета – тополи, акация, клен, дъб, габър, бряст, липа, леска, бреза и др. Животинският свят в района е представен от елени, сърни, диви свине, зайци, фазани, яребици и катерици. Освен полезния, има и вреден дивеч: вълци, лисици, чакали, срещат се и язовец, белка, полска мишка и др.

Атмосферен въздух

В община Две могили няма промишлени производства, които да оказват негативно влияние върху атмосферния въздух. Единственото замърсяване се получава от битовото отопление през зимния сезон, което води до изпускане в атмосферата на прах, сажди, серен двуокис.

Води и почви

Речната мрежа на община Две могили, съставена от р. „Баниски Лом“ и „Черни Лом“ е чиста от техническа гледна точка, тъй като в акваторията й няма работещи предприятия, които да замърсяват речните води. На границата между село Баниска /Община Две могили/ и село Копривец /Община Бяла/ се намира най-големият язовир в област Русе - язовир “Баниска“. Той е водосборен басейн от водите в община Попово и община Бяла. Два пъти годишно се прави дезинфекция на резервоарите и водопроводите, а ежемесечно се вземат проби за изследване чистотата на водата /информация – Авариен план на язовир „Баниска“, стопанисван от „Напоителни системи“ ЕАД, клон Долен Дунав/. При изследванията не са отчетени негативни резултати.

Почвите в района са в добро екологично състояние, както по отношение на запасеност с биогенни елементи, така и по отношение замърсяване с тежки метали и металоиди. Община Две могили е изключена от териториите с повишен здравен риск, свързан със замърсяването на почвата.

Шум

На територията на община Две могили няма предприятия и съоръжения създаващи голямо излъчване на шум. Основни източници на шума в общината са движението на транспортни средства и ж.п. линията, която минава през града.

Лечебни растения

Според изискванията на чл. 35 от Закона за биологичното разнообразие, растителните и животински видове от дивата флора и фауна на Република България се опазват в естествената им среда, чрез:

- съхраняване на техните местообитания в Националната екологична мрежа;
- поставяне на видовете под режим на защита или регулирано ползване;
- поддържане или възстановяване на условията в местообитанията, съобразно екологичните изисквания на съответния вид;
- разработване или прилагане на планове за действие за видове с различна степен на застрашеност;
- повторно въвеждане в природата на изчезнали видове и попълване на популациите на редки и застрашени видове;
- контрол и регулиране на неместни видове, които са или биха могли да бъдат въведени целенасочено или случайно в природата и застрашават местни видове.

Основен фактор при определяне значимостта на даден вид лечебно растение за населението на общината е пазарът /търсенето и изкупната цена/.

Най-често срещаните лечебни растения намиращи се по поречието на реките “Черни Лом” и “Баниски Лом” са: коприва, дива мента, камшик, змийско мляко, дяволска уста, детелина, медицинска ружа, бял и чер оман, пеперика, репей, черен глог, черен бъз.

В горите и около тях най-широко разпространение намират: сребристо - листната липа, бялата акация, бялата върба, орех, трепетлика. Срещат се в почти всички гори и се събират за листа, цвят, кори и плодове. Във вид на храсти в покрайнините на горите се срещат: дрян, смрадлика, глог, леска, трънка, черен бъз, люляк, шипка.

По влажните части – живовляк, бъзак, бръшлян, змийско мляко, репей, подбел, лечебен жаблек.

По склонове и скалисти местности – люляк, смрадлика, шипка, риган, магарешки бодил, кокичета.

В обработваемите площи /ниви/, в по-големи количества, във вид на плевели се срещат: татул, поветица, троскот, кускута, великденче, бутрак, кукувича прежда, дива лайка, овчарска торбичка.

По синори и край пътищата – смрадлика, шипка, риган червен, дива лайка, къпини, глог червен, бъз черен, трънка, магарешки бодил, пелини, равнец.

В горите, във вид на тревисти лечебни растения се срещат – маточина, смрадлика, коприва, мащерка, живовляк, бъзак. В липовите гори на селата Батишница, Баниска и Бъзовец се наблюдават концентрирани находища на кокиче. В по-малки количества, на петна се срещат минзухар, кукуряк и пролетен синчец.

На основание чл. 10, ал. 2, т. 1 от Закона за опазване на околната среда, във връзка с чл. 118 от Закона за биологичното разнообразие и чл. 62 от Закона за лечебните растения, ежегодно кмета на общината издава заповед за забрана на брането, събирането, отрязването, изкореняването, притежаването и др. на взети от природата екземпляри от защитени растителни видове. Заповедта се публикува на интернет страницата на община Две могили и се изпраща в РИОСВ-Русе.

Община Две могили разполага със запазена околна среда и природни ресурси, които са предпоставки за развитието на разнообразни форми на туризъм, лека промишленост, природосъобразно земеделие и животновъдство. В общината съществува благоприятно съчетание от красива природа, запазено биоразнообразие и културно-исторически паметници. Всички традиционни дейности на населението в района са се формирали в процеса на адаптиране на местния поминък към съществуващите природни комплекси и отразяват стремежа към вписване в условията на заобикалящата среда, предлагащи разнообразни земни форми, образувани от съчетание на хълмисти равнини, дълбоки къси понижения, льосови платовидни участъци и речни долини.

Състоянието на околната среда на община Две могили не е повлияно от тежки замърсяващи производства. Качеството и регенеративната способност на природните ресурси са добри.

Територията на Общината е обвързана с различни екологични системи, които са част от защитени територии и зони, въпреки че на територията на Северния Централен район, в който попада община Две могили, техният дял е сравнително нисък спрямо останалите райони в страната. Природните територии, които подлежат на различни видове защита (в т.ч.

защиените територии и защитените зони по Натура 2000) обхващат общо 21,74% от територията на района и са разположени най-вече в неговата централна и западна части.

Релеф

Община Две могили се намира в територия, чийто релеф е характерен за Лудогорско-Добруджанската хълмисто-платовидна подобласт на Дунавската равнина. Преобладават равнини, ниски хълмове и льосови платовидни участъци. Надморската височина варира от 126 м до 380 м. Каньоновидните долини на реките Баниски Лом и Черни Лом разнообразяват релефните форми на територията на общината. Карстовите форми образуват ниши, цепнатини, скални венци и пещери. Югоизточния район на общината е заключен между реките Черни Лом и Баниски Лом и заема част от крайните северозападни разклонения на Поповските височини.

Климат и климатични промени

Районът на община Две могили попада в климатична област, която представлява естествено продължение на Средноевропейската умереноконтинетална климатична зона и се характеризира с рязък контраст между зимните и летните условия. Климатът се формира под влияние на трансформираните от локалния релеф влажни океански въздушни маси, а през студеното полугодие и от нахлуващи от североизток континентални въздушни маси. Това е причина за горещите лета и студените зими. Есента и пролетта са краткотрайни. Въпреки студената зима, поради малката надморска височина пролетта настъпва рано, но е по-студена от есента. Сравнително по-слабо е влиянието на студените арктични въздушни маси, идващи от север и на тропични въздушни маси от юг. Температурата на въздуха се обуславя от радиационния и топлинен баланс, съчетан с влиянието на въздушни маси с различни термични свойства, както и от влиянието на релефа и близостта до водни басейни. Географската ширина и надморска височина, на която се намира община Две могили, са причина за значителната амплитуда на слънчевата радиация, която определя двата контрастиращи в топлинно отношение сезона - зима и лято.

Повърхностни води

Основните повърхностни течащи води на територията на общината са реките Баниски Лом и Черни Лом, част от ветрилообразния водосбор на р. Русенски Лом. Река Баниски Лом навлиза в общината от югозапад през най-големия в Русенска област язовир – „Баниска", тече на север в широка каньоновидна долина, събира няколко къси леви и десни притока и се влива в р. Черни Лом. Река Черни Лом навлиза на територията на общината от изток, тече на запад в широка долина, като след с. Широково променя посоката си на север и североизток и долината й добива каньоновидна форма и образува меандри. Поречието на реката е добре залесено. Напуска територията на общината от землището на с. Пепелина. И двете реки имат предимно дъждовно-снежно подхранване и ясно изразени пролетен максимум (март-април) и лятно-есенен минимум (юли-октомври). Режимът на реките е непостоянен. Характерен негов елемент са речните прииждания, причиняващи наводнения и ускоряващи ерозионно-денудационните и акумулативните процеси.

На общинската територия попада стената на язовир „Баниска", стопанисвана от „Напоителни системи" ЕАД. Самият язовир е най-големият в област Русе и се намира на

границата между землищата на с. Баниска (община Две могили) и с. Копривец (община Бяла). Язовирът е с общ обем 10 500 куб.м. и се захранва от водите в община Попово и община Бяла.

Зелена система и инфраструктура

Основа на зелената система са озеленените площи, предназначени за широко обществено ползване – паркове, градини, улично озеленяване, извън селищни паркове и лесопаркове, представляващи публична собственост. Допълващи зелената система са озеленените площи за ограничено обществено ползване в имотите за жилищни, вилни, обществени, производствени, курортни и спортни сгради и комплекси, както и озеленените площи с друго специфично предназначение – гробищни паркове, защитени насаждения и др.

Биоразнообразие

По отношение на изискванията на Закона за биологичното разнообразие, в териториалния обхват на община Две могили, част от землищата на селата Кацелово, Острица, Пепелина, Чилнов и Широково попадат едновременно в границите на следните защитени зони от екологичната мрежа на „НАТУРА 2000”:

- **BG0000608 “Ломовете”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, определена съгласно чл. 6, ал. 1, т. 1 и т. 2 от Закона за биологичното разнообразие и приета с Решение № 122/02.03.2007 г. /ДВ, бр. 21/2007 г./ на Министерски съвет;
- **BG0002025 “Ломовете”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-562/05.09.2008 г. на Министъра на околната среда и водите /ДВ, бр. 84/2008 г./ и разширена със Заповед № РД-382/19.04.2016 г. на Министъра на околната среда и водите /ДВ, бр. 50/2013 г./.

В териториалния обхват на община Две могили попада следната защитена територия по смисъла на Закона за защитените територии /ДВ, бр. 133/1998 г. изм. ДВ, бр. 61/2015 г./:

- **природна забележителност „Орлова Чука”** в землищата на с. Пепелина, община Две могили и с. Табачка, община Иваново, обявена със Заповед № 2810/10.10.1962 г. /ДВ, бр. 56/1963 г./ на Председателя на Главното управление на горите към Министерски съвет, с актуализирана площ и режима на дейностите със Заповед № РД-421/24.06.2009 г. на Министъра на околната среда и водите /ДВ, бр. 63/2009 г./;

Пещера „Орлова чука”, както я наричат още „Къщата на прилепите” е обитавана от 11 вида прилепи: два вида са в Червената книга /редки/; два вида са уязвими; четири вида потенциално застрашени; два вида не са застрашени; за един вид липсват данни.

Подобряват се условията за достъп на прилепите до пещерата. Разграничават се туристическите трасета, създават се регламенти и режими при посещение на пещерата.

- **защитена местност „Находище на Уехтрицова урока – село Острица”** в землището на с. Острица, обявена със Заповед № РД-19/11.01.2013 г. на Министъра на околната среда и водите /ДВ, бр. 9/2013 г./.

С цел създаване на ефективна организация за осигуряване на пожарна безопасност, предотвратяване и гасене на пожари в горските територии на общината, защитените територии, земеделските земи и предприемането на превантивни мерки, всяка година със заповед на кмета на общината се определя пожароопасен сезон за времевия интервал от **01.04. до 31.10.**

В този период се забранява паленето на открит огън извън населените места, по поляни, сухи треви, по слогове на разстояние по-малко от 100 м. от границите на горските територии, след жътвени отпадъци, и в непосредствена близост до защитени територии. Задължително е спазване на разпоредбите на чл. 40, чл. 41, чл. 42, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда, регламентиращи забрана и предприемане на мерки за предотвратяване на вредни изменения, застрашаващи почвата и хумусния слой, което представлява пряка заплаха за биологичното разнообразие.

Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения

В община Две могили няма източници на радиационни излъчвания и йонизиращи лъчения. Общината е извън активната 40 километрова зона от радиационно облъчване и не попада в други трансгранични радиационни замърсявания.

За постоянното наблюдение за радиационното замърсяване и облъчване се извършва всекидневно наблюдение с рентгенометър от дежурните по общински съвет по сигурност в общината.

Сметосъбиране и третиране на отпадъците

На територията на община Две могили се генерират основно битови, биоразградими и строителни отпадъци и в ограничени количества – производствени отпадъци. От Програмата за управление на отпадъците в общината е видно вариране на количествата генерирани по години битови отпадъци в широки граници, без ясно разграничен сезонен характер на образуването им.

Общинска администрация управлява и контролира всички дейности, които са в нейните компетенции по управление на отпадъците в съответствие със съществуващата законодателна рамка в страната и участва регулярно в обучения по прилагането на законодателството, свързано с управлението на отпадъци.

Въведена е система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци, обхващаща 100 % от населението. Контейнерният парк за събиране на битови отпадъци от населените места в община Две могили се обезпечава с еднофамилни пластмасови кофи с обем 0,12 м3 и контейнери тип „Бобър” с обем 1,1 м3. Контейнерите с обем 0,12 м3 се извозват 1 пъти седмично при 5 дневен режим на работа на техниката и 1 смяна дневно. Предвидената кратност за вдигане на контейнерите с обем 1,1 м3 е веднъж седмично за град Две могили и два пъти седмично в останалите населени места. В града са разположени 19 гондоли с вместимост от 6 куб.м. за растителен и биоразградим отпадък, които се предоставят на гражданите в периода от 01 Април до 01 Ноември.

Като член на Регионалното сдружение за управление на отпадъците за регион Борово/Бяла на община Две могили са предоставени:

• специализиран автомобил „Скания“ – 1 бр.
• контейнери за рециклируеми отпадъци – 340 бр. /жълти и зелени/
• контейнери тип гондола за зелени отпадъци – 19 бр.

На територията на община Две могили няма депа за отпадъци, които са в експлоатация. Единственото депо за отпадъци, което е с преустановена експлоатация, е общинското депо, разположено в землището на гр. Две могили, местност „Парчалъка“. Със

Заповед № 502/29.11.2017 г. на Директора на РИОСВ – Русе са преустановени дейностите по приемане и обезвреждане, чрез депониране на битови, строителни и производствени отпадъци на „Общинско депо за неопасни отпадъци" в землището на град Две могили, считано от 31.12.2017 г.

В изпълнение на задълженията си по чл. 19, ал.3, т. 6 и т. 7 и чл. 20, ал. 1, т. 1 от Закона за управление на отпадъците, както и чл. 26, ал. 1, т. 1 от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки Община Две могили има сключен Договор с „ЕКОПАК БЪЛГАРИЯ" АД, във връзка с това, че Общината предоставя правото, а „ЕКОПАК" приема да организира за своя сметка система за разделно събиране, транспортиране, временно съхраняване, сортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки и от отпадъчните материали: хартия и картон, метали и пластмаси от домакинствата, търговски и административни обекти.

Местата за разполагане на съдовете за разделно събиране са определени съвместно от участниците в системата – Община Две могили и „ЕКОПАК БЪЛГАРИЯ" АД, съобразявайки се с изискванията на Наредбата за опаковки и отпадъците от опаковки. Съгласно чл. 23 от същата, на всеки 400 жители се осигурява една трицветна „точка", а именно:

- град Две могили – 10 точки;
- село Баниска – 3 точки.

Община Две могили има и се изпълнява договор с „М-ТЕКС РЕЦИКЛИРАНЕ НА ТЕКСТИЛ" ООД гр. Габрово и Община Две могили, за организиране на система за разделно събиране на битови отпадъци от облекла и текстилни материали. В град Две могили са разположени два контейнера с щампован надпис/стикер съдържащ вида на отпадъците, които се събират в тях.

В община Две могили има добре изградена и успешно функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване, която обхваща 100% от населението на града и селата.

Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 200301.

Отпадъците, генерирани на територията на община Две могили се извозват до Регионалното депо в град Бяла. Входящият контрол на отпадъците на депото има за цел да допуска депониране само на неопасни отпадъци и производствени неопасни такива. Контролът се осъществява от оператор – кантарджия. Освен измерването и регистрирането на постъпващия отпадък се извършва и визуална проверка. Измерването става с електронна везна като данните се записват в компютъра, с който е оборудван кантарът. Технология на депониране на неопасни отпадъци включва:

- разтоварване
- разриване с уплътняване
- запръстяване

Продължаваща е тенденцията за увеличаване на дела на биоотпадъци /растителните отпадъци, животински отпадъци, градински, слама сено и др.), предвид селскостопанския характер на общинската територия. За съжаление тенденцията за увеличаване на отпадъците от селскостопанска дейност, които попадат в контейнерите за битови отпадъци се увеличава, въпреки възможностите за повторната употреба на тези отпадъци, чрез домашно компостиране, преработване във фуражи и др.

В Община Две могили е реализиран проект „Закриване и рекултивация на съществуващо депо за битови отпадъци на територията на община Две могили, ПИ 20184.60.381.” осъществен на два етапа – техническа рекултивация и биологична рекултивация.

Първият етап - техническата рекултивация, приключи през 2020 г., като тя беше приета с протокол от 03.09.2020 г. Техническата рекултивация беше изпълнена в пълен обем в съответствие с техническия проект и отговаря на изискванията за рекултивация на съществуващи депа за неопасни битови отпадъци, съгласно Наредба № 26/02.10.1996 г. В резултат на това беше извършено окончателно разплащане с изпълнителя, като е усвоен пълният размер на предоставената от ПУДООС безвъзмездна финансова помощ в размер на 675 277,97 лв., без корекции за общината.

Вторият етап – биологичната рекултивация стартира през месец ноември 2020 г. и приключи през месец ноември 2023 г. На 11.12.2023 г. с протокол от същата дата, сформираната със заповед на Кмета на Община Две могили комисия прие проведените агротехнически мероприятия за стабилизиране на почвата, предотвратяване на повърхностните ерозионни процеси и за гарантиране на дълготрайната цялост на рекултивираните пластове през тригодишния период.

Ландшафтното оформление се осъществява в рамките на проект. „Ландшафтно оформяне и стабилизиране на нарушен терен – част от ПИ с идентификатор 20184.47.216 в землището на гр. Две могили”.

Финансирането на проекта „Ландшафтно оформяне и стабилизиране на нарушен терен – част от ПИ с идентификатор 20184.47.216 в землището на гр. Две могили” е част от финансирането на проекта „Закриване и рекултивация на съществуващо депо за битови отпадъци на територията на община Две могили, ПИ 20184.60.381.”

С протокол за установяване на годността за ползване на строежа (образец 16) от 19.03.2024 год., назначената Държавна приемателна комисия е приела строежа/рекултивацията, и се е произнесла, че същия може да бъде ползван по предназначението си. На основание чл. 222, ал.1, т. 8 и чл. 177, ал. 2 от Закона за устройство на територията, чл. 17, ал. 1, т. 1 от Наредба № 2 за въвеждане в експлоатация на строежите в Република България и минималните гаранционни срокове за изпълнени строителни и монтажни работи, съоръжения и строителни обекти, Началника на РДНСК – Русе е въвел в експлоатация гореописания строеж и е издал Разрешение за ползване № ДК–07–Р–22/20.03.2024 год. С издадено Решение № 02/2024 от 03.04.2024 г. от Директора на РИОСВ-Русе е закрито депото за битови отпадъци, а от месец май 2024 г. се изпълнява План за мониторинг, като за целта са сключени договори с Метеорологична обсерватория-Русе за справка, относно количествата валежи и средномесечна температура; лаборатория „МОБИЛ ЛАБ“ ООД Русе за пробовземане на повърхностни и подпочвени води и газови емисии; „ГЕО-ЧОНОВ“ ООД за геодезическо заснемане за изследване на хоризонтални и вертикални деформации на депото.

SWOT анализ

SWOT анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегически анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм

неговите „силни" и „слаби страни". Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ се диференцира на „възможности" и „заплахи".

Възможности – представляват най-благоприятните елементи на външната среда за общината, организацията или бизнеса. Това са благоприятни за общината потенции, от които тя се възползва или би могла да се възползва.

Заплахи – те са най-неблагоприятните сегменти на външната среда за общината. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото /желаното/ състояние на общината.

Силни страни – ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на общината.

Слаби страни – представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината.

SWOT анализът представлява анализ на силните страни на община Две могили, възможностите да се възползваме от тях, вътрешните слаби страни на общината и възможностите да ги преодолеем или сведем до минимум, външните възможности /перспективи/ за общината, както и външните заплахи, които са пречка за развитието и представляват риск за реализацията на програмата. Вследствие на този етап се предлага типа стратегия, която е подходяща да реализира Общината в бъдеще.

Целта на този анализ е да се оцени кои направления от дейностите по опазване на околната среда в региона на община Две могили са най-ефективни, в кои може да се постигне най-добър успех и хармонично развитие, чрез използване на силните страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на слабите страни и външните заплахи.

В технологията на стратегическото планиране SWOT анализът има ключово значение.

Благодарение на него получените резултати от „анализа на средата" могат да се приоритизират и да бъдат структурирани по начин, позволяващ извличането на генералните стратегически цели, които ще преследва община Две могили през следващите години.

АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ

Силни страни	*Слаби страни*
➢ Добро географско разположение, съхранена околна среда; ➢ Наличие на защитени територии, богато биоразнообразие и културно-историческо наследство като, като предпоставка за развитието на	➢ Слаба екологична култура; ➢ Недостатъчно ефективна система за управление на отпадъците и разделното им събиране и рециклиране; ➢ Липса на собствени финансови средства за съфинансиране на големи

алтернативни форми на туризъм; ➢ Липса на значими замърсители; ➢ Благоприятни климатични условия за развитие на селско стопанство; ➢ Незамърсени с химически вещества почви и добро качество на атмосферния въздух; ➢ Административен капацитет и опит в разработването на проекти.	екологични проекти; ➢ Липса на канализация.

Възможности	***Заплахи***
➢ Запазване доброто състояние на околната среда с цел развитие на общината като туристическа дестинация; ➢ Сътрудничество с местни, регионални и национални структури в сферата на опазването на околната среда; ➢ Използване на финансови ресурси от национални и европейски програми за финансиране на инфраструктурни и екологични проекти; ➢ Въвличане на обществеността при решаване на проблеми, свързани с опазването на околната среда.	➢ Глобално изменение на климата, водещо до изместване на климатичните зони и пораждане на ресурсни проблеми; ➢ Липса на собствени финансови средства за екологични проекти; ➢ Ниска покупателна способност на населението, водеща до трудна реализация на селскостопанската продукция от екологосъобразно земеделие; ➢ Нарастването на енергийните нужди може да доведе до неекологосъобразни решения; ➢ Задълбочаване на демографските проблеми.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Генеенерална стратегическа цел

След избора на визия на община Две могили, се формулират целите, които населението и общинското ръководство смятат за определящо и с чието изпълнение ще се реализират очакванията на хората за едно по-добро бъдеще на общината.

Генералната стратегическа цел може да се формулира по следния начин:

„Поддържане и подобряване качеството на живот на населението на общината, чрез осигуряване на благоприятна околна среда, чрез устойчиво управление на околната среда."

Специфични стратегически цели и приоритети

Стратегическата цел на Община Две могили в областта на околната среда е да се ангажира и съдейства за опазване и предотвратяване на замърсяването на околната среда по всичките й компоненти и фактори на въздействие, за намаляване на риска за здравето на населението. За постигане на генералната стратегическа цел на Общинската програма за опазване на околната среда са формулирани следните специфични стратегически цели:

Специфична цел № 1: Усъвършенстване на системата за управление на отпадъците в община Две могили.

Целта е осигуряване на екологосъобразното управление на отпадъците, чрез предотвратяване, намаляване или ограничаване на вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда.

Мярка 1.1. Оптимизиране на общинската схема за управление на отпадъците /транспорт, събиране, рециклиране и оползотворяване/.

Мярка 1.2. Подобряване на контрола на дейностите по управление на отпадъците и предотвратяване възникването на нерегламентирани сметища.

Специфична цел № 2: Опазване и управление на биологичното разнообразие в община Две могили.

Мярка 2.1. Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие в общината.

Подобряване на контрола върху възможните негативни влияния върху биологичното разнообразие в общината.

Мярка 2.2. Устойчиво управление на защитените територии и зони по „Натура 2000” в община Две могили.

Включване на териториите с природозащитна стойност в цялостната схема за устройство на територията на община Две могили. Устройване и социализиране на защитените територии и зони по „Натура 2000”, като част от природозащитните и информационни центрове на общината.

Мярка 2.3. Въвеждане и подобряване на превантивни дейности за намаляване на опасността от горски пожари на територията на общината.

Специфична цел № 3: Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население.

Мярка 3.1. Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в общинската администрация.

Мярка 3.2. Подобряване на информационната обезпеченост за управление на околната среда в община Две могили.

Създаване на работещ механизъм за обмен на информация, сред заинтересованите институции и организации работещи в сферата на околната среда. Осигуряване на публичен достъп до информация, относно състоянието на околната среда и общинските дейности по управлението й, чрез интернет платформа.

Мярка 3.3. Информиране на населението на община Две могили, относно опазването на околната среда.

Формулираните по-горе цели на Общинската програма за опазване на околната среда на община Две могили представят не само посоката на развитие на политиката на общината в тази област през следващите няколко години, но са и базиращи за бъдещата стратегия за устойчиво развитие на общината. Постигането на целите заложени в настоящата програма само по себе си е следваща стъпка към систематичното решаване на екологичните проблеми в община Две могили.

Целите са формулирани като са взети предвид националните цели в сферата на околната среда и предоставят основата за формулиране и осъществяване на пакет от последователни задачи и действия, представени детайлно в следващия „План за действие от програмата”.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2025 – 2028 г.

Цели	Мярка	Дейности	Отговорна институция	Времеви период	Източници на финансиране
1. Усъвършенстване на системата за управление на отпадъците в община Две могили	1.1. Оптимизиране на общинската схема за управление на отпадъците.	1.1.1. Дооборудване на системата за организирано сметосъбиране с нова техника и съдове за отпадъци	Община Две могили, РСУО Борово/Бяла	2025-2028	Общински бюджет
		1.1.2. Създаване на организация за събиране и обезвреждане на масово разпространени опасни отпадъци /батерии, луминисцентни лампи и др./	Община Две могили, Организации по оползотворяване	2025-2028	-----

	1.2. Подобряване контрола на дейностите по управление на отпадъците и предотвратяване възникването на нерегламентирани сметища.	1.2.1. Подобряване на контрола по прилагането на законодателството, относно изоставянето, нерегламентираното изхвърляне и изгаряне и/или друга форма на неконтролирано обезвреждане на отпадъците, както и за предотвратяване на нови замърсявания– налагане на адекватни санкции.	Община Две могили	2025-2028	Общински бюджет, приходи от санкции
Цели	**Мярка**	**Дейности**	**Отговорна институция**	**Времеви период**	**Източници на финансиране**
2. Опазване и управление на биологичното разнообразие в община Две могили	2.1. Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие в общината.	2.1.1. Изследване на биологичното разнообразие в земите и горите и конкретни мерки за опазването му.	Община Две могили, РИОСВ, РДГ	2025-2028	Общински бюджет, ОПОС

	2.2. Устойчиво управление на защитените територии и зони по Натура 2000 в община Две могили.	2.2.1. Поддържана туристическа инфраструктура с цел удовлетворяване желанията на посетителите.	Община Две могили, РИОСВ	2025-2028	Общински бюджет, ОПОС
		2.2.2. Включване на териториите с природозащитна стойност в цялостната схема за устройство на територията на община Две могили. Устройване и социализиране на защитените територии и зони по Натура 2000, като част от природозащитните и информационни центрове на общината.	Община Две могили	2025-2028	Общински бюджет
	2.3. Въвеждане и подобряване на превантивни дейности за намаляване на	2.3.1. Подпомагане изпълнението на мерки по опазване и	Община Две могили	2025-2028	Общински бюджет

	опасността от горски пожари на територията на общината.	възстановяване на редки и застрашени растителни и животински видове, както и на ценни природни територии в общината.			
Цели	**Мярка**	**Дейности**	**Отговорна институция**	**Времеви период**	**Източници на финансиране**
3. Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население.	3.1. Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в общинската администрация.	3.1.1. Обучение на специалисти за разработване на планове и програми в областта на екологични схеми.	Община Две могили	2025-2028	Общински бюджет
		3.1.2. Изграждане на общински капацитет за прилагане на екологичното законодателство, за разработване и управление на екологични инфраструктурни проекти.	Община Две могили	2025-2020	Общински бюджет

	3.2. Подобряване на информационната обезпеченост за управление на околната среда в община Две могили.	3.2.1. Провеждане на тематични форуми и анкети по проблемите на околната среда.	Община Две могили	2025-2028	Общински бюджет
		3.2.2. Информиране на населението на община Две могили, относно опазването на околната среда.	Община Две могили	2025-2028	Общински бюджет

ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

За установяване на степента на изпълнение на целите на Общинската програма за опазване на околната среда се предвижда система за наблюдение и оценка, която ще работи при условията на:

- Използване на показатели за наблюдение и оценка.
- Съответствие с принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност.

Наблюдението и оценката следва да проследяват ежегодно до каква степен са изпълнени конкретните задачи и спазени ли са основните принципи. В случай, че не са изпълнени задачите за съответния период или не са съблюдавани принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност се извършва анализ на причините за това и какви действия следва да бъдат предприети с оглед на тяхното реализиране.

За наблюдение и оценка на изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда, координиращ орган е РИОСВ.

МОНИТОРИНГ, КОНТРОЛ И ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2025-2028 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него длъжностно лице.

Контролът, като основна функция на системата за управление има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинска администрация и за формулиране на правилни управленски решения, във връзка с изпълнение на тази политика.

Същностната характеристика, дефинираща обхвата и съдържанието на контролния процес във висока степен се определя от съществуващите законови изисквания по отношение осигуряване на законосъобразност в публични институции и органи на местната власт.

Реализирането на Програмата за опазване на околната среда на община Две могили е непрекъснат процес на изпълнение на дейностите, наблюдение, контрол и актуализация. Отчита се натрупания опит, трудностите и неуспехите, извършват се корекции на съществуващите вече насоки за развитие в посока към адаптиране на новите обстоятелства и промени във вътрешната и външната среда.

Главните рискове за постигането на стратегическите цели са свързани с комплекс от фактори, които до голяма степен са трудно предвидими в бъдещето. Очевидно е, че не е възможно да се предскажат с високо ниво на достоверност всички промени, които биха настъпили към хоризонта на изпълнението на стратегическите цели и конкретните дейности в програмата. Това означава, че реализацията на програмата трябва да бъде непрекъснат процес на наблюдение, контрол и актуализация, анализ и корекции при грешки, трудности и неуспехи за адаптиране на планираните дейности към новите обстоятелства и пазарни условия.

Основните компоненти на Програмата за опазване на околната среда /визия, цели, приоритети и мерки в плана/, имат за цел да дадат преди всичко перспективи и насоки за развитие, но нямат задължителен характер. Тези компоненти не ограничават възможността да бъдат разработвани и други практически мерки, програми и дейности, стига да са финансово и организационно обезпечени. В този смисъл партньорството между общинските власти, областната администрация, държавата, бизнес субектите и всички заинтересовани лица и институции ще гарантира изпълнението на по-голям обем от планираните мерки и дейности.

ОБЩИНА ДВЕ МОГИЛИ • ОБЛАСТ РУСЕ

7150 Две могили, бул. "България" № 84, тел. централа: 08141 / 3999; 9205; 9207;
website: dvemogili.egov.bg; e-mail: obshtina@dvemogili.egov.bg

ПРОЕКТ!

ОБЩИНА ДВЕ МОГИЛИ

РАЗДЕЛ „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ" КЪМ ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА /2025-2028 г./

ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ

Лечебните растения са забележителни и ценни, поради съдържащите се в тях биологичноактивни вещества, способни да влияят в различни посоки върху жизнените процеси, протичащи в организма на животните и човека. Основните от тях са алкалоиди /около 900 открити до сега вида/, гликозиди, сапонини, витамини, ензими, етерични масла, фитонциди, мазнини, фосфатиди, восъци, въглехидрати, дъбилни вещества, белтъчини, растителни хормони, неорганични вещества. Това им качество ги прави изключително актуални и за нашия съвременник. В последните години особено се засили интересът към лечебните растения с рязкото спадане на темпа за създаване на нови синтетични лекарствени средства, предизвикал истинския лекарствен взрив през първите 10 – 15 години след Втората световна война. Наред с това беше открит и ефекта на въздействието на привидно неактивните, наричани до сега баластни вещества, които обаче имат голямо значение за ускоряване или намаляване резорбцията или метаболизирането в организма.

Особеното географско положение на нашата страна – като южна граница на средноевропейската флора, северна на средиземноморската и западна за източноазиатската определя действително богатото разнообразие на българската флора /3567 вида/ и в частност на лечебните растения. Установяването на общия брой растения, употребявани като лечебни е сравнително трудна задача. Според някои автори техният брой, имайки предвид данните от народната медицина, фитохимичните, фармакологичните и терапевтични изследвания е 750 /21%/, а според други не повече от 250 – 300. Според търговските номенклатури на доскорошните монополисти по добива и реализацията на билки – „Билкокооп" и Държавно аптечно предприятие, у нас се заготвят 336 дроги от 248 вида. От тях 207 /85%/ са представители на дивата ни флора, а 37 /15%/ са интродуцирани и се отглеждат като хранителни, технически и декоративни растения.

Повечето лечебни растения в България се отнасят към биологичния тип на многогодишните тревисти растения – 49%. Едногодишните видове са 19%, храстите 15%, а дърветата 11%. Най-малочислен е типът на двугодишните видове – 6%. Размножаването е основно, чрез семена или спори, но при голяма част от многогодишните видове е застъпено вегетативното размножаване.

Най-голям процент от видовете български лечебни растения се срещат в поясите на широколистните, смесени и иглолистни гори – 92%. Не малка част са плевелни и рудерални видове, развиващи се в планините и низините до 1500 м надморска височина. Около 40 вида се култивират, като от тях по-голямата част са елементи на озеленяването и вторично се използват и за получаване на дроги. Пряко по предназначение се използват 14 вида. Най-широко място в създадените плантации имат дилянка, медицинска ружа, маточина, лавандула, мента, градински чай, по-рядко жълт мак, Salvia sclarhea, чувен, бял трън, невен, лайка и др.

В морфологично отношение използваните дроги се разпределят приблизително така: корени – 25 вида, коренища – 6, грудки – 1, листа – 32, стръкове – 73, цветове и съцветия – 24, плодове – 13, кори – 7, семена – 2.

ОПАЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ

Биологически неоправданата експлоатация е само едната страна на общото негативно влияние на антропогенния фактор. С най-големи последствия са урбанизацията, индустриализацията, строежът на пътища, изхвърлянето и натрупването на отпадъци и др. Наред с това, пряко за влошаване състоянието на популациите влияе замърсяването на почвите, резултат на неправилната им експлоатация и химизация на селското стопанство.

Рязката промяна в екологичните условия на средата също води до влошаване състоянието на находищата. Особено силни са последствията от пожари, разораване на естествени тревни ценози, нарушаване на хидрологичния режим. Силно негативно влияние оказва промяната на естествената и характерна за района растителност, предизвикана от неправилно подбрани или изведени лесокултурни мероприятия, като голи и изборни сечи.

Върху запасите от лечебни растения силно влияние оказва и начина на експлоатация на находищата, нарушава се възстановителния потенциал на популациите, зависещ от биологичните особености на вида и количествата събрани дроги. Неприродосъобразното събиране, липсата на период за възстановяване и покой, нарушаването на нормалното семенно и вегетативно размножаване са основните причини за понижаване възможностите на естествените находища като източник на суровини.

Съвременното българско природозащитно законодателство е структурирано така, че осигурява няколко степени на защита на растенията и в частност на лечебните. Според изискванията на чл. 35 от Закона за биологичното разнообразие /ДВ, бр. 101 от 22 Декември 2015 г./, растителните и животински видове от дивата флора и фауна на Република България се опазват в естествената им среда, чрез:

- съхраняване на техните местообитания в Националната екологична мрежа;
- поставяне на видовете под режим на защита или регулирано ползване;
- поддържане или възстановяване на условията в местообитанията, съобразно екологичните изисквания на съответния вид;
- разработване или прилагане на планове за действие за видове с различна степен на застрашеност;
- повторно въвеждане в природата на изчезнали видове и попълване на популациите на редки и застрашени видове;
- контрол и регулиране на неместни видове, които са или биха могли да бъдат въведени целенасочено или случайно в природата и застрашават местни видове.

В допълнение се прилагат и мерки за опазването на растителните и животински видове от дивата флора и фауна извън естествената им среда чрез отглеждане на екземпляри и съхраняване на генетичен материал при контролирани от човека условия.

Според Закона за лечебните растения /обн. ДВ, бр. 98 от 28 Ноември 2014 г.,…посл. бр. 102 от 8 Декември 2023 г./:

- лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фон със сегашна или бъдеща ценност;
- опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси;
- опазването включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете;
- увреждането на лечебните растения е такова изменение на популациите им, при което се влошават биологичните им показатели или се затруднява естественото им възстановяване;
- унищожаването е такова увреждане, което води до загиване на популацията;
- опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популациите;
- собствениците на земи, гори, води или водни обекти, в които има находища на лечебни растения, са длъжни да прилагат мерките за опазване на лечебните растения, предвидени от съответните планове, програми и проекти по чл. 50, т. 2, 3 и 4 от този закон;
- при увреждане на местообитанията или популациите на лечебните растения, които се ползват като източник на билки, собственикът е длъжен да предприеме необходимите мерки за възстановяване условията на средата, съответно за възстановяване на популацията.

Забранява се ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие.

За опазване на лечебните растения в земеделските земи на собствениците и ползвателите на земеделски земи се предоставя наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките, относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения във всяка община. При промяна на предназначението на земеделските земи за неземеделски нужди в докладите за оценка на въздействието върху околната среда или в становището на Регионалната инспекция по околната среда и водите, когато не се изисква оценка на въздействието върху околната среда, се посочва въздействието на обекта или дейността върху състоянието и развитието на лечебните растения.

За опазване на лечебните растения в строителните граници на населените места устройствените планове включват изисквания за осигуряване опазването на лечебните растения от увреждане и унищожаване.

ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ

Ползването на лечебните растения е ползването на техните ресурси и включва:

- събирането на билки от диворастящи и култивирани лечебни растения;
- придобиването на билки за първична обработка или преработка;
- събирането на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Получаването на генетичен материал от култивираните лечебни растения се урежда от Закона за посевния и посадъчен материал и от Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения, както и съобразно предвижданията на съответните планове, програми и проекти.

Ползването на лечебните растения по чл. 20, ал. 1, т. 1 и 3 от Закона за лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на позволително, което се издава от:

1. ***Директора на Държавното горско стопанство*** или на Държавното ловно стопанство в определения им териториален обхват – когато ползването е от горски територии – държавна собственост, както и за такива, предоставени им за управление въз основа на договор – след заплащане на такса в Държавното горско стопанство или в Държавното ловно стопанство;

2. ***Кмета на общината***, когато ползването е от:

- земеделски земи от поземления фонд и такива, включени в строителните граници на населените места – общинска собственост, след заплащане на такса в общината;
- територии в строителните граници на населените места – общинска собственост, независимо от предназначенията им, след заплащане на такса в общината;
- земеделски земи от поземления фонд – частна собственост, позволително се издава на собственика/арендатора или упълномощено от него лице, без заплащане на такса с възможност за преотстъпването му на трети лица – възмездно или безвъзмездно, при свободно договаряне;

3. ***Областния управител***, когато ползването е от земеделски земи – държавна собственост, в границите на населените места и в поземления фонд, след заплащане на такса в областната администрация;

4. ***Директора на дирекцията на националния парк***, когато ползването е от териториите и акваториите на националните паркове, след заплащане на такса в съответната дирекция;

5. ***Лице с висше лесовъдско образование***, оправомощено от Кмета на съответната община и регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика – за

горските територии – общинска собственост, след заплащане на такса в общината, както и за такива, предоставени на общината въз основа на договор;

За събиране на билки и генетичен материал от диворастящи и култивирани от общината лечебни растения, лицата заплащат такси за ползване. Заплатените такси не се връщат, когато ползването не е осъществено или е прекратено преди срока, определен в позволителното за ползване, и е по вина на ползвателя.

Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – държавна собственост, се определят с тарифа, одобрена от Министерски съвет.

Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост, се определят от съответните Общински съвети в размер не по-голям от размера на таксите на Министерски съвет.

ПРАВОМОЩИЯ НА ОРГАНИТЕ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА ВЛАСТ

Управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения се осъществява от:

1. Министъра на околната среда и водите и Министъра на земеделието и храните;
2. Областните управители;
3. Кметовете на общини;
4. Директорите на дирекциите на Националните паркове;
5. Изпълнителния директор на Изпълнителна агенция по горите;
6. Директорите на държавните горски стопанства и държавните ловни стопанства.

Управлението на дейностите по култивиране на лечебните растения се осъществява от:

1. Министъра на земеделието и храните;
2. Кметовете на общини.

Кмета на общината ръководи изпълнителната дейност на общината, във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

1. Организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в Общинската програма за опазване на околната среда.
2. Издава позволителни за ползване на лечебните растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост.
3. Издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения.
4. Предоставя на Министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.

ПЛАНОВИ ДОКУМЕНТИ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ

За опазване и устойчиво ползване на лечебните растения се разработват:

- Национална стратегия за лечебните растения – от Министъра на околната среда и водите;

- Раздел „Лечебни растения" към плановете за управление, съгласно Закона за защитените територии – от Министъра на околната среда и водите;
- Раздел „Лечебни растения" към Общинската програма за опазване на околната среда – от Кмета на съответната община;
- Раздел „Лечебни растения" към горскостопанските планове и програми, съгласно Закона за горите.

КОНТРОЛ

Министъра на околната среда и водите контролира:

- Провеждането на държавната политика за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения;
- Състоянието на генетичния фонд на лечебните растения на територията на страната и устойчивото им ползване;
- Въвеждането в природата на чужди видове лечебни растения.

Регионалните инспекции по околната среда и водите контролират:

- Изпълнението на предвижданията на плановите документи по Закона за опазване на околната среда, Закона за защитените територии и Закона за горите;
- Спазването на специалния режим на опазване и ползване;
- Дейността на билкозаготвителите в билкозаготвителните пунктове и складовете за билки;
- Вида и количествата на билките за преработване и търговия;
- Опазването на находищата и ползването на лечебните растения;
- Лицата, които събират билки или генетичен материал, по отношение на вида и количеството, както и начините и средствата за събиране;
- Издадените позволителни от органите и лицата, имащи право на това.

Министъра на земеделието и храните контролира посевния и посадъчен материал от лечебните растения.

Областният управител контролира ползването на лечебните растения в земите, горите, водите и водните обекти в поземления фонд – държавна собственост.

Кмета на общината контролира ползването на лечебните растения в земите, горите, водите и водните обекти – общинска собственост, в поземления фонд и в населените места.

ОБЩИ ИЗИСКВАНИЯ ПРИ СЪБИРАНЕ НА БИЛКИ

При събиране на билки се спазват следните общи изисквания:

- събирането се извършва от находища, в които лечебните растения не са подложени на отрицателно въздействие на естествени или предизвикани от човешка дейност фактори;
- обект на събиране са само растителните части, които се използват като билки;

- събирането се извършва при подходящи атмосферни условия и годишно време с оглед получаване на качествени билки;
- не се допуска увреждане на находищата в резултат на дейността;
- не се събират билки в замърсени с тежки метали, пестициди, други химически или минерални вещества, животински или битови отпадъци райони;
- събирането се извършва след издаване на разрешително за ползване, съгласно чл. 21, ал. 2 от Закона за лечебните растения.

ИЗИСКВАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ НА НАХОДИЩАТА НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ОБЕКТ НА СЪБИРАНЕ

За опазване естествените находища на лечебните растения се спазват следните изисквания:

- при събиране на надземни растителни части не се допуска изкореняване на растенията;
- цветовете, плодовете и семената се събират, без да се увреждат другите части на растенията;
- оставят се част от най-добрите екземпляри за естествено семенно размножаване;
- при наличие на узрели плодове и семена те се разпръскват за подпомагане на естественото семенно размножаване;
- повторно събиране на билки от определен район или находище се извършва след възстановяване на популацията;

- не се събират билки от млади, недобре развити или увредени лечебни растения.

Не се допуска събиране на билки в количества, надвишаващи следните стойности, определени като процент от наличните в находището запаси:

- за корени, коренища, грудки и луковици от видове, които лесно възстановяват ресурсите си – до 70%;
- за корени, коренища, грудки и луковици от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия – до 40%;
- за кори, листни и стъблени пъпки - до 40%;
- за листа – до 70%;
- за стръкове – до 70%;
- за цветни пъпки, цветове, съцветия и цветни кошнички, плодове и семена – до 70% за едногодишните и до 80% за многогодишните видове.

Експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите.

Продължителност на периода за възстановяване:

- при събиране на корени и коренища от видове, които лесно възстановяват ресурсите си – 2 години;
- при събиране на корени и коренища от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия – 3 години;
- при събиране на грудки – 2 години;
- при събиране на листа – 1 година;
- при събиране на стръкове от видове, които трудно възстановяват ресурсите си – 4 години;
- при събиране на съцветия от иглика лечебна и лопен гъстоцветен – 2 години;
- плодове и семена от есенен минзухар и зърнеш – 2 години.

Билките се събират в различен период/фаза от вегетацията на растенията, както следва:

- подземни органи – през есента или рано през пролетта, преди вегетацията на растенията;
- кори – през пролетта, във фаза на най-усилено сокодвижение /март – май/;
- листни и стъблени пъпки – през пролетта /март – април/, преди да се развият;
- борови връхчета – рано през пролетта, преди вегетацията;
- листа – преди цъфтежа, по време на цъфтежа, по време на цъфтежа или след цъфтежа;
- стръкове – в началото на цъфтежа или по време на пълен цъфтеж, преди плодообразуване; допуска се събирането на стръкове с млади плодове, когато растението цъфти продължително време, като едновременно образува и плодове;
- цветни пъпки – непосредствено преди разцъфтяването им;
- цветове и съцветия – в началото на цъфтежа или при пълен цъфтеж;
- месести плодове – след пълното им узряване;
- сухи плодове от сенникоцветни – непосредствено преди пълното им узряване;

- семена – непосредствено преди пълното им узряване.

НАЧИН НА СЪБИРАНЕ НА БИЛКИ

- Подземните органи се изкопават, измиват се бързо със студена вода, при необходимост се обелват и нарязват на късове;
- Кори се събират, като се правят напречни и надлъжни нарези и кората се отделя от дървесината;
- Листни и стъблени пъпки се събират, чрез отрязване на цели клонки и последващо отделяне на билката;
- Листа се събират по следния начин:
  - едри листа се събират с дръжки или без дръжки, от розетките, стъблата или клонките;
  - листа от коприва, маточина и мента се събират, чрез отрязване на целите облистени стъбла и последващо отделяне на листата;
  - дребни листа се събират, като се отрязват целите облистени клонки и листата се отделят след изсушаването им;
- Стръкове се събират по следния начин в зависимост от височината на растенията:
  - стръкове от едри тревисти растения – отрязват се горните облистени части на 20-30 см. от върха, при основните листа и облистените издънки;

- стръкове от дребни тревисти растения и полухрасти – отрязва се цялата надземна част;
- при едногодишни видове се допуска събиране на цялото растение заедно с корените;

- Цветове и съцветия се събират по следния начин:
  - венчелистчета – събират се, чрез откъсване от цвета;
  - едри цветове – събират се един по един или на групи, с къси цветни дръжки или без дръжки;
  - съцветия и цветни пъпки – събират се като се откъсват или отрязват целите съцветия;
  - цветни кошнички от сложноцветни – събират се една по една, с къси дръжки;
- Плодове се събират по следния начин:
  - месести плодове, разположени поединично се събират без дръжки и без остатъци от чашелистчетата, а тези, образуващи съплодия се събират, като се отрязват целите съплодия;
  - лъжливите плодове от хвойна синя и червена се събират, чрез оронване от клонките;
  - сухи плодове от сенникоцветни се събират, като се отрязват целите съплодия с част от стъблата;
- Семена се събират заедно с плодовете, които се изсушават за доузряване на семената.

За намаляване на механичното увреждане при събирането и транспортирането им билките се поставят в подходящи съдове, без да се мачкат, притискат, уплътняват и запарват. Не се допуска поставянето на събраните свежи билки в найлонови торби и чували. Събраните свежи билки, преди да се подложат на сушене, се почистват от: променени части от билката, попаднали други части от растението или други растения, минерални и органични примеси.

ИНСТРУМЕНТИ И ХИГИЕННИ ИЗИСКВАНИЯ ПРИ СЪБИРАНЕ НА БИЛКИ

Събирането на билки се извършва с подходящи инструменти, в т. ч.:

- търнокоп, мотика, лопата, права лопата, тризъбец, лост – за изкопаване на подземни органи;
- режещи инструменти – трион, сърп, нож, ножици;
- дървен чук – за отделяне на дървесна кора или оронване на галбули;
- специално пригоден уред с гребен – за цвят лайка и плод боровинки.

Инструментите, използвани при събиране на билки, се поддържат чисти, без ръжда по режещите повърхности.

При събиране на билки се спазват следните хигиенни изисквания:

- не се допуска попадане на чужди примеси, в т. ч. камъни, пръст, органични замърсители;
- не се допуска контакт на събраните свежи билки с почвата;
- съдовете, използвани при събиране на билки, се поддържат чисти и се съхраняват на места, недостъпни за домашни животни, гризачи, птици;
- транспортните средства, с които се превозват свежите билки, се поддържат чисти, сухи и при нужда се застилат или покриват.

Лицата, които събират билки, са длъжни да поддържат добра лична хигиена. Събиращите билки, по време на работа носят подходящо облекло, използват ръкавици и маски за лицето при събиране на отровни, силнодействащи или алергизиращи билки. Не се допуска събиране на билки от отровни, силнодействащи и алергезиращи растения от бременни жени, кърмачки и деца. Забранява се на лица, страдащи от остри заболявания, с отворени рани и кожни инфекции, да събират билки.

ИЗИСКВАНИЯ ПРИ ОРГАНИЗИРАНО СЪБИРАНЕ НА БИЛКИ

Събирането на билки е организирано, когато се осъществява под ръководството и контрола на лице, което определя изискванията за вида и качеството на билките и обхваща събирането на билките от находищата на лечебни растения и транспортирането им до пунктовете за изкупуване.

Организаторът на дейността, преди всяка кампания провежда инструктаж на лицата, събиращи билки, като ги запознава със:

- особеностите на района, където ще събират билките;
- външните морфологични белези на лечебните растения, от които ще се събират билки и разликите от близки в морфологично отношение растения;
- начините и техниките, които се прилагат при събиране на билките;
- изискванията за опазване на находищата на лечебните растения;
- изискванията и начините за почистване на събраните билки;
- хигиенните изисквания към инструментите, използвани при събирането на билки;
- изискванията при събиране на билки от отровни, силнодействащи и алергизиращи растения;
- изискванията за лична хигиена и за използване на ръкавици и маски за лицето при събиране на билки от отровни, силнодействащи и алергизиращи растения.

Когато събирането на билки е организирано от билкозаготвител и се извършва от лица, поименно записани в разрешително, издадено на негово име, той провежда контрол на тези лица по отношение спазване на условията в разрешителното.

СЪБИРАНЕ НА ГЕНЕТИЧЕН МАТЕРИАЛ ОТ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

Генетичният материал е материал от растителен произход, съдържащ функционални единици на наследственост, и обхваща цели растения или части от тях, включително коренища, грудки, луковици, плодове, семена, стъблени и коренищни резници, органи или тъкани, от които по естествен начин или чрез прилагане на различни техники за размножаване могат да се получат нови растения.

Генетичният материал, събран от природата, се използва за научни цели, за подпомагане на естественото възстановяване на популации, за попълване на колекции или създаване на култури за отглеждане при контролирани от човека условия, включително на насаждения за отглеждане в култура.

Естествените находища на лечебни растения се използват като източник на генетичен материал при условие, че не са подложени на отрицателно въздействие на естествени или причинени от човешка дейност фактори.

При ползването на генетичен материал от естествени находища на лечебни растения под специален режим на опазване и ползване се спазват и следните допълнителни изисквания:

- площ на находището – не по-малка от 100 м^2, или популация на вида – не по-малка от 100 екземпляра;
- допустим процент за събиране на коренища, грудки и луковици – до 10% от наличните екземпляри в находището;
- допустим процент за събиране на стъблени и коренищни резници – до 20% от наличните екземпляри в находището;
- допустим процент за събиране на семена и плодове – до 30% от наличните запаси в находището;
- когато генетичният материал е предназначен за създаване на колекции или за отглеждане в култура, в насаждението се осигуряват екологични условия, близки до естествените изисквания на вида;
- насажденията по предходната точка, от които се получават билки, предназначени за търговски цели, се контролират от съответната регионална

инспекция по околната среда и водите по отношение произхода на материала за създаване, площта, от която се добиват билки, и количеството на получените билки.

ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ С ГОЛЯМА ЗНАЧИМОСТ

Основен фактор при определяне значимостта на даден вид лечебно растение за населението на общината е пазарът /търсенето и изкупната цена/. Изхождайки от този факт, като значими могат да се определят следните видове лечебни растения, по начина им на ползване:

№	*ЛЕЧЕБНО РАСТЕНИЕ*	*УПОТРЕБЯВАНА ЧАСТ*
1.	Бъз нисък	Плодове и корени
2.	Шипка	Плодове
3.	Малина	Плодове и листа
4.	Глог	Плодовете, листата и цветовете
5.	Коприва	Листата и коренищата
6.	Смрадлика	Листата
7.	Живовляк	Листа, семена и сок
8.	Мащерка	Цъфтящите надземни части
9.	Жълт кантарион	Надземната част
10.	Червен риган	Цветоносните връхни части
11.	Маточина	Листата и цъфтящите връхни части
12.	Равнец	Цвета и надземната част
13.	Липа	Цвета
14.	Акация	Цветовете листата и кората
15.	Черен бъз	Цветовете и корените
16.	Лайка	Цветните кошнички
17.	Репей	Корените
18.	Глухарче	Корените
19.	Върба	Кората
20.	Горска ягода	Плодовете и листата
21.	Змийско мляко	Стръковете
22.	Полска къпина	Листата, корените и плодовете
23.	Полски хвощ	Лятното зелено стъбло
24.	Чубрица	Връхните части
25.	Магданоз	Плодчета, листа и корени
26.	Копър	Плодовете и цъфтящата част
27.	Резене	Зрелите плодове и цялата надземна част
28.	Подбел	Листата и цветните кошнички

Най-често срещаните лечебни растения намиращи се по поречието на реките “Черни Лом” и “Баниски Лом” са - коприва , дива мента, камшик, змийско мляко, дяволска уста, детелина, медицинска ружа, бял и чер оман, репеи, черен глог, черен бъз.

В горите и около тях най-широко разпространение намират: сребристо листната липа, бялата акация, бялата върба, орех, трепетлика. Срещат се в почти всички гори и се събират за листа, цвят, кори и плодове. Във вид на храсти в покрайнините на горите се срещат: дрян, смрадлика, глог, леска, трънка, черен бъз, люляк, шипка.

По влажните части – живовляк, бръшлян, змийско мляко, репей, подбел, лечебен жаблек.

По склонове и скалисти местности – люляк, смрадлика, шипка, риган, магарешки бодил, кокичета.

В обработваемите площи /ниви/, в по-големи количества, във вид на плевели се срещат – татул, поветица, троскот, великденче, кукувича прежда, дива лайка, овчарска торбичка.

По синори и край пътищата – смрадлика, шипка, риган червен, дива лайка, къпини, глог червен, бъз черен, трънка, магарешки бодил, пелин, равнец.

В горите, във вид на тревисти лечебни растения се срещат – маточина, смрадлика, коприва, медуна, мащерка, живовляк. В липовите гори на селата Батишница, Баниска и Бъзовец се наблюдават концентрирани находища на кокиче. В по-малки количества, на петна се срещат минзухар, кукуряк и пролетен синчец.

Таблица, систематизираща данните от направените проучвания

№	*Вид*	*Местобитание*	*Срещаемост*	*Добив*
1	*2*	*3*	*4*	*5*
1.	Бъз нисък	Край селища пътища, храсти	На петна	За лични, промишлени нужди
2.	Шипка	Редки гори, по тревисти склонове, синори, равнини	На петна	За лични и промишлени нужди
3.	Овчарска торбичка	По тревисти места, пасища, ливади	На петна и масиви	За промишлени нужди
4.	Коприва	Дерета, ливади, пасища	На петна	За лични, промишлени нужди
5.	Смрадлика	Гори, сухи и каменисти	На петна	За лични нужди
6.	Живовляк	Поляни, ливади, покрай реки	По единично и на петна	За лични, промишлени нужди
7.	Мащерка	Тревисти места, ливади и равнини	По единично и на петна	За лични нужди
8.	Жълт кантарион	По тревисти места, по ниви	По единично и на петна	За лични, промишлени нужди

9.	Риган	По каменливи места	На петна	За лични нужди
10.	Мента	По каменливи места	На петна и масиви	За лични, промишлени нужди
11.	Равнец	По тревисти места, край пътища, ливади	На петна и разпръснато	За лични нужди
12.	Липа	Гори, населени места	В масиви и по единично	За лични, промишлени нужди
13.	Черен бъз	Покрай реки, храсталаци и населени места	По единично и на петна	За лични, промишлени нужди
14.	Лайка	Пасища, ливади, поляни, синори, край пътища, в населени места	На петна	За лични, промишлени нужди
15.	Репеи	Влажни места, гори, поляни, около населени места	По единично и на петна	За лични нужди
16.	Върба	По поречието на реките	По единично	За лични нужди
17.	Горска ягода	Гори, поляни, храсталаци	Разпръснато	За лични нужди
18.	Пелин	Храсталаци, тревисти и каменливи места	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
19.	Копър	Из градините в населените места	На петна	За лични нужди
20.	Сминдух	Из градините в населените места	На петна	За лични нужди
21.	Подбел	По влажни места, по поречието на реките, насипи	Разпръснато	За лични нужди
22.	Глог червен	Гори и храсталаци	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
23.	Великденче лечебно	В гори и поля	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
24.	Троскот	Пасища, тревисти места, край пътища и огради, като плевел в култури	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
25.	Врабчови чревца	В градини като плевел	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
26.	Змийско мляко	Влажни каменливи и сенчести места около градините	Разпръснато	За промишлени нужди
27.	Дяволска уста	По тревисти и буренливи места	Разпръснато	За промишлени нужди

28.	Обикновен орех	Като единични дървета в цялата страна	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
29.	Малина	Из гори, храсталаци и градини	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
30.	Пчелник	По каменисти места, покрай пътища и пътеки	Разпръснато	За промишлени нужди
31.	Слез	Тревисти места, край пътища и буренливи места	Разпръснато	За промишлени нужди
32.	Маточина	По тревисти и каменисти места, гори, реки, по дворове и градини	По единично и на петна	За лични, промишлени нужди
33.	Боровинка черна	По каменливи и скални поляни	На петна	За промишлени нужди
34.	Бръшлян	Широко разпространен	Разпръснато	За промишлени нужди
35.	Ветрогон полски	По сухи тревисти места	На петна	За промишлени нужди
36.	Вратига	По храсталаци и горски поляни	На петна	За промишлени нужди
37.	Магарешки бодил	По сухи тревисти и буренливи места	Разпръснато	За промишлени нужди
38.	Зимзелен	В градини, по сенчести места	Разпръснато	За промишлени нужди
39.	Бял имел	Върху различни овощни и други дървета	Разпръснато	За промишлени нужди
40.	Камшик	Из храсталаците, ливадите, край сгради	Разпръснато	За промишлени нужди
41.	Комунига	Запустели, непродуктивни, бедни и осолени почви	Разпръснато	За промишлени нужди
42.	Леска	Горски поляни и сечища	На петна	За промишлени нужди
43.	Поветица	Из окопните култури и посевите	Разпръснато	За промишлени нужди
44.	Бреза	Горски поляни и сечища	На петна	За промишлени нужди
45.	Полски хвощ	По влажни места, ниви, ливади, по насипи край реките	На петна	За промишлени нужди
46.	Котешка стъпка	Храсталаци, гори,	Разпръснато	За промишлени

		поляни, ливади, тревисти места		нужди
47.	Лопен	Тревисти места, песъчливи и каменливи склонове, обработваеми площи	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
48.	Пача трева	По тревисти места, край пътища и огради, из дворове и градини	Разпръснато	За промишлени нужди
49.	Лепка	Из храсталаците, край пътища и огради, в градини и посеви	Разпръснато	За промишлени нужди
50.	Червен кантарион	Тревисти и каменливи места, ливади, ниви и горски поляни	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
51.	Черница	Като единични дървета в цялата страна	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
52.	Чер оман	Край реки и влажни места	На петна	За промишлени нужди
53.	Трънка	Из храсталаци, край пътища, гори	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
54.	Акация	Гори, край пътища	В масиво и по единично	За лични, промишлени нужди
55.	Жълт равнец	Варовити скалисти места	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
56.	Върбинка	Тревисти, буренливи места	Разпръснато	За промишлени нужди
57.	Мъртва коприва	Във влажни гори, храсти, край огради и трънаци	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
58.	Глухарче	По песъчливи места, пасища, ливади, синори, край пътища, по зелени площи	Разпръснато	За лични нужди
59.	Полска къпина	Из гори, храсталаци, поляни, покрай пътища	Разпръснато	За лични, промишлени нужди
60.	Чубрица	Из градините в населените места	На петна	За лични нужди
61.	Резене	Тревисти и каменливи места, ливади, ниви и горски поляни	Разпръснато	За лични, промишлени нужди

Човекът още от древността е разбрал, че може да използва растенията за укрепване на здравето и за лекуване на редица болести.

Таблица с прогнозни количества на лечебни растения по вид и морфологични части:

№	*Вид/наименование*	*По видове морфологични части*	*Прогнозни количества/ тон*	*Количества по чл. 5 от Наредба № 2 от 2004г./тон*	*Период на възстановяване съгласно чл. 6 от Наредба № 2 от 2004 г.*
1.	**Бъз нисък /бъзак/** Sambucus ebulus L.	Корен Плод	7 10	4,9 7	2 години Не е необходим
2.	**Обикновена Шипка** Rosa canina L.	Плод	50	40	Не е необходим
3.	**Овчарска торбичка** Capsella bursa-pastoris (L.)Medic.	Стрък	4	2,8	Не е необходим
4.	**Обикновена Коприва** Urtica dioica L	Корени Листа Стрък	250 250 250	175 175 175	2 години Не е необходим Не е необходим
5.	**Смрадлика** Cotinus coggygria Scop.	Листа	20	14	1 година
6.	**Живовляк** Plantago	Листа Семена	10 4	7 2,8	Не е необходим Не е необходим
7.	**Мащерка** Thymus longidentatus (Deg. et Urum.) Ronn.	Стрък Листа	50 45	35 31,5	Не е необходим 1 година
8.	**Жълт кантарион** Hipericum perfuratum L	Стрък	45	31,5	Не е необходим
9.	**Риган обикновен** Origanum vulgare L.	Цвят	5	3,5	Не е необходим
10.	**Полска Мента** Mentha arvensis L.	Листа	15	10,5	Не е необходим
11.	**Обикновен Равнец**	Цвят	10	7	Не е необходим

	Achillea millefolium L.	Стрък	2	1,4	Не е необходим
12.	**Дребнолистна Липа** Tilia cordata Mill.	Цвят Листа	15 25	12 17,5	Не е необходим Не е необходим
13.	**Черен бъз /трънбъз/** Sambucus nigra L.	Цвят Плод	10 20	7 14	Не е необходим Не е необходим
14.	**Лечебна Лайка** Chamomilla S. F. Gray	Цветни кошнички	6	5,2	Не е необходим
15.	**Обикновен Репей** Arctium Lappa L.	Корен	15	10,5	Не е необходим
16.	**Род Върба** Salix	Кори	20	8	Не е необходим
17.	**Горска ягода** Fragaria vesca L.	Плод Листа	5 5	4 3,5	Не е необходим 1 година
18.	**Обикновен Пелин** Artemisia absinthium L.	Цвят Стрък	4 7	2,8 5	Не е необходим Не е необходим
19.	**Копър** Anethum graveolens L.	Цвят	4	2,8	Не е необходим
20.	**Род Сминдух** Trigonella	Семена	3	2,1	Не е необходим
21.	**Подбел** Tussilago farfara L.	Листа Цветни кошнички	5 3	2,1	1 година Не е необходим
22.	**Глог червен** Crataegus monogyna Jacq.	Цвят Плод Листа	5 30 15	4 24 10,5	Не е необходим Не е необходим 1 година
23.	**Великденче лечебно** Veronica officinalis L.	Стрък	15	10,5	Не е необходим
24.	**Обикновен Троскот**	Корен	25	17,5	Не е необходим

	Cynodon Dactylon L.				
25.	**Врабчови чревца** Stellaria graminea L	Стрък	20	14	Не е необходим
26.	**Змийско мляко** Chelidonium majus L	Стрък	20	14	Не е необходим
27.	**Дяволска уста** Leonurus cardiaca L.	Стрък	20	14	Не е необходим
28.	**Обикновен орех** Juglans regia	Плод	25	20	Не е необходим
29.	**Малина** Rubus idaeus L.	Плод Листа	4 6	3,2 4,2	Не е необходим 1 година
30.	**Пчелник** Marrubium Vulgare L.	Стрък	3	2	Не е необходим
31.	**Горски Слез** Malva Silvestris	Листа Цвят	2,5 3	1 1,5	Не е необходим Не е необходим
32.	**Медицинска Маточина** Melissa Officinalis L.	Листа Стрък	2 2	1,5 1,5	Не е необходим Не е необходим
33.	**Боровинка черна** Vaccinium Myrtillus L.	Листа Плод	6,5 15,6	5 13	1 година Не е необходимо
34.	**Бръшлян** Hedera Helix L.	Листа	2,6	2	Не е необходимо
35.	**Ветрогон полски** Eryngium Campestre L.	Корен Стрък	2,6 1,95	2 1,5	Не е необходим Не е необходим
36.	**Вратига** Tanacetum Vulgare L.	Цвят Стрък	1,95 1,95	1,5 1,5	Не е необходим Не е необходим
37.	**Магарешки бодил** Onopordon Acanthium L.	Цвят	6	5	Не е необходим
38.	**Зимзелен малък**	Стрък	2,6	2	Не е необходим

	Vinka Minor L.				
39.	**Имел бял** Viskum Album L.	Листа	1,95	1,5	Не е необходим
40.	**Камшик** Agrimoniq Eupatoria L.	Стрък	5,2	4	Не е необходим
41.	**Комунига** Melilotus Alba	Стрък	5,2	4	Не е необходим
42.	**Обикновена Леска** Corylus Avellana L.	Кора Листа	9,6 5,2	6 4	Не е необходим Не е необходим
43.	**Обикновена Поветица** Convolvulus Arvensis L**.**	Стрък	6,5	5	Не е необходим
44.	**Род Бяла Бреза** Betula Pendula Roth.	Пъпки Листа Кора	2,4 6,5 8	1,5 5 5	Не е необходим Не е необходим 1 година
45.	**Полски хвощ** Equisetum arvense L**.**	Стрък	8,5	5	Не е необходим
46.	**Котешка стъпка** Clinopodium vulgare	Стрък	8,5	5	Не е необходим
47.	**Лечебен Лопен** Verbascum phlomoides L.	Листа	8,5	5	Не е необходим
48.	**Пача трева** Polygonum aviculare L.	Стрък	10	6	Не е необходим
49.	**Лепка** Galium aparine L.	Стрък	8,5	5	Не е необходим
50.	**Червен кантарион** Centaurium erythraea	Стрък	11	7	Не е необходим
51.	**Черна Черница** Morus Nigra L.	Листа	8,5	5	Не е необходим

52.	**Чер оман** Simphytum officinale L.	Корен	6,8	4	2 години
53.	**Трънка** Prunus Spinosa	Цвят Плод	8,5 5,6	5 4	Не е необходим Не е необходим
54.	**Бял салкъм/Акация** Robinia Pseudoacacia L.	Цвят	8,5	5	Не е необходим
55.	**Жълт равнец** Achillea Clypeolata L.	Стрък	6,8	4	Не е необходим
56.	**Лечебна Вербинка** Verbena Officinalis L.	Стрък	6,8	4	Не е необходим
57.	**Обикновена Мъртва коприва** Lamium purpureum L.	Листа Стрък	8,5 8,5	5 5	Не е необходим Не е необходим
58.	**Лечебно Глухарче** Taraxacum officinale	Корен	8,5	5	Не е необходим
59.	**Полска къпина** Rubus fruticosus	Листа Корен	6,8 6,8	4 4	Не е необходим Не е необходим
60.	**Градинска Чубрица** Satureja hortensis L.	Стрък	5	3	Не е необходим
61.	**Резене** Foeniculum vulgare	Цвят	5	3	Не е необходим

Да помогнем на
Земята